

بیان جامع امام رضا علیه السلام در گرامی داشت ایام محرم، عزاداری، ثواب گریه بر امام حسین علیه السلام

مقدمه:

با حلول ماه محرم، ایام غم و اندوه شیعیان و محبان اهل بیت علیهم السلام، شهرها، خیابانها، کوچه ها رنگ و بوی دیگری به خود می گیرند، حسینیه ها، مساجد و تکایا به نشانه‌ی عزاداری، سیاهپوش می شوند، پرچمها و پلاکارتهای عزاداری بر سر در خانه، و اماکن عمومی نصب می شود.

حرکات، گفتار و رفتارهای محبان اهل بیت نیز با الهام از نهضت جاودانه عاشورا، رنگ و بوی حسینی دارند، هر جا سخن از قیام کربلا و رهبر و پیشوای نهضت، حسین بن علی علیهما السلام و شهدای کربلا است. و در یک کلام، همه جا حال و هوای حسین و همه‌ی اقشار مختلف مردم چه شیعه و چه اهل سنت، حسینی می شوند.

سایت مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، ایام عزاداری سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام به محضر همه ارادتمندان آن حضرت و صاحب عزای اصلی، یگانه منجی عالم بشریت حضرت بقیه الله الاعظم ارواحنا فداه، تسلیت عرض می نماید.

پاسخ این روایت به شبهات عزاداری

دشمنان قسم خورده‌ی اهل بیت علیهم السلام، در ایام محرم و عزاداری، شبهاتی را در بحث عزاداری سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام از شبکه‌های اجتماعی مطرح می کنند، اما غافل از این که طرح این شبهات، به استحکام بیشتر عقاید جوانان شیعه و اهل سنتی که به خاندان اهل بیت و امام حسین علیه السلام ارادت دارند، می انجامد.

سؤال مطرح می کنند:

آیا گریه و عزاداری برای امام حسین علیه السلام بدعت است؟

آیا صحابه برای ایشان عزاداری و گریه نکرده اند.
آیا ائمه‌ای شما برای امام حسین علیه السلام عزاداری کرده اند که شما مجلس
عزا می‌گیرید؟ آیا ائمه شما برای ایشان گریه کرده اند؟
آیا عزاداری و گریه ثوابی هم دارد؟ چرا شما کار بدون ثواب انجام می‌دهید؟
آنچه گفته شد، مهمترین سؤالات دشمنان اهل بیت در بحث عزاداری است که
در این روایت نورانی، امام هشتم علیه السلام به همه‌ی آنها پاسخ داده است.
ابتدا متن و ترجمه‌ی روایت را ذکر می‌کنیم و پس از آن به تحلیل موضوعات
آن می‌پردازیم.

اما قبل از پرداختن به بحث، نکته‌ی مهم قابل توجه جوانان عزیز شیعه این
است که شیعیان، اعتقادشان را از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام می‌گیرند؛ یعنی گفتار
و رفتار آن بزرگواران برای ما حجت است، نه گفتار و رفتار صحابه؛ زیرا طبق عقیده
شیعه و اهل سنت، صحابه پیامبر صلی الله علیه و آله (جز امیرمؤمنان و فرزندانش)،
معصوم نیستند. بنا براین، شایستگی اقتدا و پیروی کردن را ندارند.
و گذشته از آن، برخی از همان صحابه نیز بوده اند که در حادثه عاشورا در
صف مقابل امام حسین علیه السلام قرار داشته اند و در مقابل آن حضرت شمشیر
کشیده و فرماندهی هزاران جنگجو را در کربلا بر عهده داشته اند. اسامی گروهی از
صحابه را که در کربلا و در سپاه یزید بوده اند، از منابع اهل سنت در مقاله‌ی جدا
آورده ایم، لطفاً برای اطلاع بیشتر به این آدرس مراجعه فرمایید:

<http://www.valiasr-aj.com/persian/shownews.php?idnews=۷۸۱۱>

اهل بیت علیهم السلام، اهتمام ویژه‌ای به عزاداری و گریه بر امام حسین علیه
السلام داشته اند و این مطلب در روایات فراوان نقل شده است که در این نوشتار،
یکی از روایات را مورد تحلیل و بررسی قرار می‌دهیم.

روایت جامع امام هشتم علیه السلام

مرحوم شیخ صدوق رحمه الله علیه، در کتاب *الامالی*، این روایت را باسند
صحیح این گونه نقل کرده است:

« ٢٠٢ / ٥ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ مَاجِيلَوِيهِ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ

عَنْ أَبِيهِ عَنِ الرَّيَّانِ بْنِ شَيْبٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي أَوَّلِ يَوْمٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ - فَقَالَ لِي:

يَا ابْنَ شَيْبٍ أَصَائِمٌ أَنْتَ فَقُلْتُ لَا فَقَالَ إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي دَعَا فِيهِ زَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ فَاسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ وَ أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَنَادَتْ زَكَرِيَّا وَ هُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى فَمَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ ثُمَّ دَعَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ كَمَا اسْتَجَابَ لَزَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامِ.

ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ الْمُحَرَّمَ هُوَ الشَّهْرُ الَّذِي كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ فِيهِمَا مَضَى يُحَرِّمُونَ فِيهِ الظُّلْمَ وَ الْقِتَالَ لِحُرْمَتِهِ فَمَا عَرَفَتْ هَذِهِ الْأُمَّةُ حُرْمَةَ شَهْرِهَا وَ لَا حُرْمَةَ نَبِيِّهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَقَدْ قَتَلُوا فِي هَذَا الشَّهْرِ ذُرِّيَّتَهُ وَ سَبَوْا نِسَاءَهُ وَ انْتَهَبُوا ثَقْلَهُ فَلَا غُفْرَانَ لِلَّهِ لَهْمُ ذَلِكَ أَبَدًا.

يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنْ كُنْتَ بَاكِياً لشيءٍ فابكٍ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّهُ ذُبِحَ كَمَا يُذْبَحُ الْكَبْشُ وَ قُتِلَ مَعَهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ رَجُلًا مَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ شَبِيهُونَ وَ لَقَدْ بَكَتِ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَ الْأَرْضُونَ لِقَتْلِهِ وَ لَقَدْ نَزَلَ إِلَى الْأَرْضِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ لِنَصْرِهِ فَوَجَدُوهُ قَدْ قُتِلَ فَهَمُّ عِنْدَ قَبْرِهِ شَعَثٌ غُبْرٌ إِلَى أَنْ يَقُومَ الْقَائِمُ فَيَكُونُونَ مِنْ أَنْصَارِهِ وَ شِعَارُهُمْ يَا لثَارَاتِ الْحُسَيْنِ.

يَا ابْنَ شَيْبٍ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ جَدِّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ لَمَّا قُتِلَ الْحُسَيْنُ جَدِّي عَلَيْهِ السَّلَامُ مَطَرَتِ السَّمَاءُ دَمًا وَ تُرَابًا أَحْمَرَ.

يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنْ بَكَيْتَ عَلَى الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى تَصِيرَ دُمُوعُكَ عَلَى خَدَيْكَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتَهُ صَغِيراً كَانَ أَوْ كَبِيراً قَلِيلاً كَانَ أَوْ كَثِيراً.

يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنْ سَرَّكَ أَنْ تَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَ لَا ذَنْبَ عَلَيْكَ فَزِرِ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ

السَّلَامِ.

يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ سَرَكَ أَنْ تَسْكُنَ الْغُرْفَ الْمَبْنِيَّةَ فِي الْجَنَّةِ مَعَ النَّبِيِّ وَآلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَالْعَنُ قَتْلَةَ الْحُسَيْنِ.

يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ سَرَكَ أَنْ تَكُونَ لَكَ مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا لِمَنْ اسْتَشْهَدَ مَعَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْ مَتَى مَا ذَكَرْتَهُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا.

يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ سَرَكَ أَنْ تَكُونَ مَعْنَا فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى مِنَ الْجَنَانِ فَاحْزَنَ لِحُزْنِنَا وَافْرَحَ لِفِرْحَانَا وَعَلَيْكَ بَوْلَايَتِنَا فَلَوْ أَنَّ رَجُلًا تَوَلَّى حَجْرًا لِحَشْرِهِ اللَّهُ مَعَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علي بن الحسين - متوفى ٣٨١ق -، الأملی، ص ١٩٢، تحقيق و نشر: قسم

الدراسات الاسلامیة - مؤسسة البعثة - قم، الطبعة: الأولى، ١٤١٧هـ

«ريان بن شبيب می گوید: در روز اول محرم خدمت امام رضا علیه السلام رسیدم، آن حضرت فرمود: ای فرزند شبيب آیا روزه هستي؟ عرض کردم: روزه ندارم. فرمود: در این روز، حضرت زکریا (علیه السلام) دعا کرد و از خداوند خواست تا به او فرزندی عنایت کند، خداوند دعای او را اجابت فرمود و به فرشتگان امر نمود تا هنگامی که زکریا در محراب مشغول عبادت است وی را مژده دهند که خداوند به او فرزندی خواهد داد، اینک هر کس امروز روزه داشته باشد و از خداوند هر چه بخواهد، مورد اجابت قرار خواهد؛ گرفت همان طور که دعای زکریا مستجاب شد.

سپس فرمود: ای پسر شبيب! همانا محرم ماهی است که مردم زمان جاهلیت در این ماه ظلم و کشتن افراد را به خاطر حفظ حرمت این ماه، حرام می دانستند؛ اما این امت (امت اسلام) حرمت این ماه و حرمت پیامبرش را نشناختند و در این ماه ذریه ایشان را کشتند و زنانش را اسیر و اموالش را غارت کردند؛ پس خداوند آنها را هرگز نیامرزد.

ای فرزند شبيب اگر خواستی بر کسی گریه کنی، بر حسین بن علی علیه السلام گریه کن که او را مانند گوسفند سر بریدند، و هیجده نفر از خاندان او را که مانند آنها در زمین نبودند با وی کشته شدند، آسمان و زمین برای کشته شدن او گریه کردند. چهار هزار فرشته برای یاری کردن او فرود آمدند و او را کشته یافتند، و آنها محزون و غبار آلود در کنار قبر او می باشند تا وقتی که قائم علیه السلام قیام کند، در

هنگام ظهور قائم، آن فرشتگان وی را یاری می‌کنند و شعار آنان «یا آل ثارات الحسین»
علیه السلام می‌باشد.

ای پسر شیب! پدرم از پدرش از جدش برایم نقل کرد، چون جدم حسین
(علیه السلام) کشته شد، آسمان خون و خاک سرخ بارید.

ای فرزند شیب! اگر بر حسین بن علی علیهما السلام گریه کنی تا این که
اشکهایت بر گونه‌هایت جاری شود، خداوند همه گناهان تو را می‌آمرزد، بزرگ باشد یا
کوچک اندک باشد یا زیاد.

ای فرزند شیب! اگر میخواهی خداوند را ملاقات کنی در حالی که گناه نداشته
باشی، حسین علیه السلام را زیارت کن.

ای فرزند شیب! اگر میخواهی در بهشت جای گیری و با محمد و آلش
هم‌نشین گردی، قاتلان حسین علیه السلام را لعنت کن.

ای فرزند شیب! اگر می‌خواهی ثواب شهدای کربلا را داشته باشی، هر گاه یاد
آنها را کردی بگو: «یا لیتنی کنت معهم فأفوز فوزاً عظیماً»؛ ای کاش با آنان بودم تا به
رستگاری بزرگ می‌رسیدم.

ای فرزند شیب! اگر می‌خواهی با ما در درجات بلند قرار گیری، در هنگام
اندوه ما اندوهگین باش، و در وقت خوشحالی ما خوشحالی کن، اکنون به ولایت ما
چنگ بزن و بدان اگر کسی سنگی را دوست داشته باشد، خداوند روز قیامت او را با
همان سنگ محشور می‌کند».

تصحیح سند روایت

این روایت از نظر سند صحیح است. در این قسمت سخنان برخی از علمای
شیعه را که بر صحت سند آن تصریح کرده اند، ذکر می‌کنیم:

مرحوم علامه‌ی مجلسی اول در کتاب *روضه المتقین فی شرح من لا یحضره*

الفقیه، تصریح نموده که این روایت معتبر است:

«و فی الحسن کالصحیح، عن الریان بن شیب قال: دخلت علی الرضا علیه

السلام فی أول یوم من المحرم فقال لی یا بن شیب أ صائم أنت؟ فقلت: لا...»

«در روایت حسن که همانند صحیح است، از ریان بن شیبب نقل شده که می‌گوید: در روز اول محرم بر امام رضا علیه السلام وارد شدم...»
مجلسی، محمدتقی بن مقصودعلی، - متوفای ۱۰۷۰ ق -، روضه المتقین فی شرح من لا یحضره الفقیه، ج ۵، ص ۳۸۳، (ط - القدیمة) - قم، چاپ: دوم، ۱۴۰۶ ق.
مرحوم محقق بحرانی در کتاب *الحدائق الناضرة*، نیز سند روایت را صحیح می‌داند:

«وروی فی کتاب المجالس و عیون الأخبار فی الصحیح عن الریان بن شیبب قال :
" دخلت علی الرضا علیه السلام فی أول یوم من المحرم فقال لی یا ابن شیبب أصائم أنت ؟ فقلت لا . . . »

«در کتابهای مجالس و عیون الاخبار، در روایت صحیح از ریان بن شیبب نقل شده که می‌گوید: بر امام رضا علیه السلام در روز اول محرم وارد شدم...»
البحرانی، الشیخ یوسف، - متوفای ۱۱۸۶ ق -، الحدائق الناضرة فی أحكام العترة الطاهرة، ج ۱۳، ص ۳۷۷، ناشر: مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين بقم المشرفة، طبق برنامه مکتبه اهل البیت.
شیخ هادی نجفی از علمای معاصر نیز بعد از نقل روایت، بر معتبر بودن سند روایت تصریح کرده است:

«الروایة معتبرة الإسناد. ونقلها الصدوق أيضا بهذا السند فی الأمالی : المجلس السابع والعشرون ح ۵ / ۱۱۲.»

«روایت از نظر سند معتبر است، و آن را شیخ صدوق نیز با این سند در کتاب الامالی، مجلس ۲۷ حدیث پنجم روایت کرده است.»
النجفی، الشیخ هادی، موسوعة أحاديث أهل البيت (ع)، ج ۲، ص ۷۸، طبق برنامه مکتبه اهل البیت.
بنابراین، سند روایت از نظر علمای شیعه، معتبر است.

تحلیل و تبیین موضوعات مطرح شده در روایت

در فرازهای مختلف این روایت صحیح، مطالب و موضوعاتی بیان شده است که برای هر فرد محب اهل بیت علیهم السلام به ویژه برای شیعیان، قابل تأمل و برخی از فرازها پاسخی کوبنده به شبهاتی است که دشمنان اهل بیت علیهم السلام در ایام محرم از تریبون‌ها و شبکه‌های ماهواره‌ای، القاء می‌کنند.

درخواست ما از خوانندگان گرامی این است که بند بند روایت را با دقت کامل مطالعه کرده و به خاطر بسپارند و عقیده شان را با توجه به این روایت صحیح و روایات فراوان دیگر که در باره عزاداری حضرت سید الشهداء علیه السلام در منابع اسلامی وارد شده، محکم نمایند. و به سیره امام هشتم علیه السلام اقتدا نموده و فرمایش ایشان را سرلوحه خود در برپایی عزاداری قرار دهند.

اکنون فهرستی از موضوعات این روایت را به ترتیب ذکر می‌نماییم:

۱. اعمال عبادی در روز اول محرم

نخستین فراز این روایت، درباره روزه گرفتن روز اول ماه محرم و استجاب دعا در آن روز است؛ چنانچه حضرت زکریای پیامبر، علی نبینا وآله وعلیه السلام، در این روز، دعا فرمودند و دعایش به استجاب رسید:

«فَقَالَ لِي: يَا ابْنَ شَيْبٍ أَصَائِمٌ أَنْتَ فَقُلْتَ لَا فَقَالَ إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ هُوَ الْيَوْمَ الَّذِي دَعَا فِيهِ زَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ فَاسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ وَ أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَنَادَتْ زَكَرِيَّا وَ هُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى فَمَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ ثُمَّ دَعَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ كَمَا اسْتَجَابَ لَزَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ».

«فرمود: ای فرزند شیبیب آیا روزه هستی؟ عرض کردم: روزه ندارم.

فرمود: در این روز حضرت زکریا (علیه السلام) دعا کرد و از خداوند خواست تا به او فرزندی عنایت کند، خداوند دعای او را اجابت فرمود و به فرشتگان امر نمود تا هنگامی که زکریا در محراب مشغول عبادت است وی را مژده دهند که خداوند به او فرزندی خواهد داد، اینک هر کس امروز روزه داشته باشد و از خداوند هر چه بخواهد مورد اجابت قرار خواهد گرفت همان طور که دعای زکریا مستجاب شد.»

مرحوم سید بن طاوس در کتاب *اقبال الاعمال*، روزهی روز اول ماه محرم را یکی از اعمال عبادی دانسته و یکی از ادله‌ای ایشان بر این مطلب، همین روایت مورد بحث است:

فصل (۳) فیما ندرکه من عمل أول يوم من المحرم فمن ذلك صلاة أول كل شهر ودعاؤه وصدقاته ، وقد قدمنا ذلك في الجزء الخامس عند كل شهر ، فتعمل على ما تقدمت صفاته . واعلم أن أول يوم من المحرم من أيام الصيام ، وموسم من مواسم إجابة الدعاء لأهل الاسلام ، روينا ذلك بعدة طرق :

منها : ما روينا قبل هذا الفصل عن ابن شبيب عن مولانا الرضا عليه السلام .
«این فصل در باره اعمال روز اول محرم است. از جمله اعمال، نماز روز اول هر ماه، دعا و صدقه دادن در آن است. این مطلب را در جزء پنجم در قسمت اعمال هر ماه گفتیم، بنابر آنچه ذکر کردیم مورد عمل قرار داده شود. بدان که روز اول محرم، از روزهایی است که در آن روزه گرفت و هنگامی اجابت دعا برای مسلمانان است. این مطلب از چند طریق برای ما نقل شده است:
از جمله آن، روایتی است که قبل از این، از ابن شبيب از امام هشتم علیه السلام روایت کردیم».

السید ابن طاووس - متوفای ۶۶۴ ق-، إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۴۲، تحقیق : جواد القیومی الاصفهانی،
ناشر : مکتب الإعلام الإسلامی، چاپ : الأولی سال چاپ : رجب ۱۴۱۴

۲. پاسداشت حرمت ماه محرم در جاهلیت و هتک حرمت آن در اسلام

دومین فراز فرمایش امام هشتم علیه السلام، مقایسه زمان جاهلیت و اسلام در گرامی داشت این ماه و حفظ حرمت پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله و اهل بیت پاک آن حضرت است:

«ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ الْمُحَرَّمَ هُوَ الشَّهْرُ الَّذِي كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ فِيمَا مَضَى يُحَرِّمُونَ فِيهِ الظُّلْمَ وَالْقِتَالَ لِحُرْمَتِهِ فَمَا عَرَفَتْ هَذِهِ الْأُمَّةُ حُرْمَةَ شَهْرِهَا وَلَا حُرْمَةَ نَبِيِّهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَقَدْ قَتَلُوا فِي هَذَا الشَّهْرِ ذُرِّيَّتَهُ وَسَبَوْا نِسَاءَهُ وَانْتَهَبُوا ثَقْلَهُ فَلَا غَفَرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ أَبَدًا».

«سپس فرمود: ای پسر شیب! همانا محرم ماهی است که مردم زمان جاهلیت در این ماه ظلم و کشتن افراد را به خاطر حفظ حرمت این ماه، حرام می دانستند؛ اما این امت [منظور گروه بنی امیه و طرفداران آنهاست که خود را از امت اسلام

می دانستند] حرمت این ماه و حرمت پیامبرش را نشناختند و در این ماه ذریه ایشان را کشتند و زنانش را اسیر و اموالش را غارت کردند؛ خداوند آنها را هرگز نیامرزد». امام هشتم علیه السلام این مطلب را در روایت دیگری نیز این چنین بیان کرده است:

«حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ مَسْرُورٍ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي مَحْمُودٍ قَالَ قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ الْمَحْرَمَ شَهْرٌ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَحْرَمُونَ فِيهِ الْقِتَالَ فَاسْتَحَلَّتْ فِيهِ دِمَاؤُنَا وَهَتِكَ فِيهِ حُرْمَتُنَا وَ سَبِي فِيهِ ذَرَارِيْنَا وَ نَسَاؤُنَا وَ أَضْرَمَتِ النَّيْرَانَ فِي مَضَارِبِنَا وَ انْتَهَبَ مَا فِيهَا مِنْ ثَقْلِنَا وَ لَمْ تُرْعَ لِرَسُولِ اللَّهِ حُرْمَةٌ فِي أَمْرِنَا.

«امام رضا علیه السلام فرمود: محرم ماهی بود که مردم جاهلیت جنگ و کشتار را در آن حرام می دانستند [اما بنی امیه] ریختن خون ما را در آن حلال شمردند و حرمت ما را دریدند و فرزندان و زنان ما را اسیر کردند و خیمه های ما را آتش زدند و آنچه را در آن بود، چپاول و غارت کردند و در باره ما حرمت رسول خدا صلی الله علیه و آله را مراعات نکردند».

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین - متوفای ۳۸۱ ق-، الأملی، ص ۱۲۹، ح ۲، تحقیق و نشر: قسم الدراسات الاسلامیة - مؤسسه البعثة - قم، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۷هـ

امام هشتم علیه السلام می خواهد بفرماید، دشمنان اهل بیت علیهم السلام، بدتر از مردم زمان جاهلیت هستند؛ زیرا مردم آن زمان، حرمت ماه های حرام را حفظ می کردند و هر اندازه که باهم دشمنی داشتند، وقتی ماه حرام فرا می رسید، جنگ را رها می کردند. اما آنها با این که خود را از امت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می پنداشتند، نه حرمت این ماه را نگه داشتند و نه حرمت رسول خدا صلی الله علیه و آله را، بلکه در این ماه، خون فرزند پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله را بر روی زمین ریختند، خانواده شان را اسیر کردند و حتی کار را به جایی رساندند که حرم شان را آتش زدند و اموال شان را به غارت بردند و در شقاوت و سنگدلی، از مردم زمان جاهلیت پیشی گرفتند.

۳. دستور گریه و عزاداری برای امام حسین علیه السلام

امام رضا علیه السلام بعد از این که ظلم بنی امیه را در باره‌ی اهل بیت پیامبر صلی الله علیه وآله در قضیه‌ی عاشورا شرح می‌دهد، به ابن شیبب دستور می‌دهد که اگر خواستی برای چیزی گریه کنی، برای مظلومیت حسین علیه السلام گریه کن:

«يَا ابْنَ شَيْبَبٍ إِنَّ كُنْتَ بَاكِيًا لَشَيْءٍ فَأَبْكِ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّهُ ذُبِحَ كَمَا يُذْبَحُ الْكَبْشُ».

«ای فرزند شیبب اگر می‌خواهی برای کسی گریه کنی، برای حسین بن علی علیه السلام گریه کن که او را مانند گوسفند سر بریدند».

در این قسمت فرمایش امام هشتم علیه السلام، چند نکته برای شیعیان و محبان اهل بیت علیهم السلام، قابل تأمل است:

نکته‌ی اول: عزاداری و گریه بدعت نیست :

دشمنان اهل بیت علیهم السلام در هر زمانی، به ویژه در ایام عزاداری حضرت سید الشهداء علیه السلام از شبکه‌های ماهواره‌ی، این شبهه را مطرح می‌کنند که گریه کردن و عزاداری برای امام حسین علیه السلام بدعت است.

این فراز از سخنان امام هشتم علیه السلام، پاسخ این شبهه را می‌دهد، زیرا در تعریف بدعت گفته‌اند، چیزی بدعت است که ریشه‌ی دینی و دستوری از جانب بزرگان دین نداشته باشد.

طریحی از لغت شناسان می‌گوید:

«البدعة: الحدث في الدين، وما ليس له أصل في كتاب ولا سنه، وإنما سميت بدعة؛ لأن قائلها ابتدعها هو نفسه».

«بدعت، کار تازه‌ی در دین است که ریشه در قرآن و شریعت نداشته باشد. بدعت را از این جهت بدعت نامیده‌اند، چون گوینده‌ی آن، آن چیز را از پیش خود، ساخته و به وجود آورده است».

الطریحی، فخرالدین - متوفای ۱۰۸۵ ق - مجمع البحرین، ج ۱، ص ۱۶۳، ماده «بدع»، تحقیق: السید أحمد الحسینی، ناشر: مکتب النشر الثقافة الإسلامیة، الطبعة الثانية ۱۴۰۸ - ۱۳۶۷ ش

ابن حجر عسقلانی از علمای اهل سنت، بدعت را این‌گونه معنا کرده است:
**والمُحَدَّثَاتُ بفتح الدال جمع مُحَدَّثَةٌ، والمراد بها: ما أحدث وليس له أصل في
الشرع ويسمى في عرف الشرع بدعه، وما كان له أصل يدل عليه الشرع فليس بدعه.**
«محدثات، به فتح دال، جمع (محدثه) است. مراد از آن، هر چیز جدیدی است
که ریشه‌ی شرعی نداشته باشد و در عرف شرع، بدعت نامیده شود و هر چیزی که
ریشه و دلیل شرعی داشته باشد، بدعت نیست.»

العسقلانی الشافعی، أحمد بن علی بن حجر ابوالفضل -متوفای ۸۵۲ ق - فتح الباری شرح صحیح
البخاری، ج ۱۳، ص ۲۱۲، تحقیق: محب الدین الخطیب، ناشر: دار المعرفة - بیروت.

برای اطلاع بیشتر از معنای لغوی و اصطلاحی بدعت، و این که آیا عزاداری
امام حسین علیه السلام بدعت است یا نه؟ به آدرس زیر مراجعه فرمایید:

<http://www.valiasr-aj.com/persian/shownews.php?idnews=۴۹۲۷>

بنابراین، معنای بدعت همان است که به صورت اختصار بیان کردیم؛ اما
عزاداری و گریه بر شهادت امام حسین علیه السلام ریشه دینی دارد، پس تعریف
بدعت بر آن صدق نمی‌کند. زیرا:

اولاً: قبل از شهادت امام حسین علیه السلام، رسول خدا صلی الله علیه وآله
هنگامی که از شهادتش خبر دادند، چند مرتبه برایش گریه کردند، نه تنها ایشان بلکه
همه صحابه که دور و بر آن حضرت بودند گریه کردند.
روایات این مطلب را در مقاله جدا با سند معتبر از منابع اهل سنت در آدرس
زیر مفصل نقل کرده ایم:

<http://www.valiasr-aj.com/persian/shownews.php?idnews=۴۹۲۱>

ثانیا: در این روایت، امام هشتم علیه السلام دستور می‌دهد که برای امام حسین
گریه کنید: **إِنْ كُنْتَ بَاكِيًا لِسَيِّءِ فَايَكِ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامِ.** اگر
گریه کردن در عزاداری آن حضرت بدعت می‌بود، امام رضا علیه السلام چنین
دستوری را نمی‌دادند.

علاوه بر این روایت، حدیث دیگری از امام هشتم علیه السلام نقل شده که در قسمتی از آن، سیره ائمه اهل بیت علیهم السلام را در برگزاری مجالس عزاداری و اشک ریختن برای امام حسین علیه السلام را بیان کرده است:

«...إِنَّ يَوْمَ الْحُسَيْنِ أَقْرَحَ جُفُونَنَا وَ أَسْبَلَ دُمُوعَنَا وَ أَذَلَّ عَزِيزَنَا بِأَرْضِ كَرْبٍ وَ بَلَاءٍ وَ أَوْرَثَنَا [يَا أَرْضُ كَرْبٍ وَ بَلَاءٍ أَوْرَثْتَنَا] الْكَرْبَ [وَ] الْبَلَاءَ إِلَى يَوْمِ الْإِنْقِضَاءِ فَعَلَى مِثْلِ الْحُسَيْنِ فَلْيَبِكِ الْبَاكُونَ...»

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین - متوفای ۳۸۱ ق - الأملی، ص ۱۹۰، تحقیق و نشر: قسم الدراسات الاسلامیة - مؤسسه البعثة - قم، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۷هـ

عبارت: أَقْرَحَ جُفُونَنَا وَ أَسْبَلَ دُمُوعَنَا، می‌رساند که اهل بیت علیهم السلام همیشه برای آن حضرت گریه می‌کردند، و گریه‌های آنها نیز در ایام عزا، یک ساعت و چند ساعت هم نبود؛ چون گریه زیاد است که پلک چشم را زخم می‌کند.

و عبارت: أَوْرَثْتَنَا [الْكَرْبَ] [وَ] الْبَلَاءَ إِلَى يَوْمِ الْإِنْقِضَاءِ، نیز می‌رساند که اهل بیت علیهم السلام تا قیامت در غم مظلومیت امام حسین علیه السلام محزون و سوگوار هستند.

بنابراین، سزاوار است محبان و شیعیان ائمه اطهار علیهم السلام، در برگزاری عزاداری و اشک ریختن بر آن حضرت، به ائمه طاهرین علیهم السلام اقتدا کنند. عزاداری برای امام حسین علیه السلام در سیره معصومین علیهم السلام را در آدرس زیر مطالعه فرمایید:

<http://www.valiasr-aj.com/persian/shownews.php?idnews=۴۹۲۷>

نکته دوم: نحوه‌ی بریدن سر، دلیل بر اوج مظلومیت امام حسین علیه السلام

عبارت: «فَإِنَّهُ ذُبِحَ كَمَا يُذْبِحُ الْكَبِشُ»، نهایت قساوت قلب قاتلان و بغض و عداوت آنها و در مقابل، اوج مظلومیت فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله حضرت سید الشهداء علیه السلام را بیان می‌کند.

مظلومیت بالاتر از این نمی‌شود، همان حسینی که جایش روی دوش پیامبر صلی الله علیه و آله بود، و در آغوش مبارک ایشان و در خانه وحی بزرگ شد، روزی این گونه مظلومانه سرش را از فقا جدا کند.

رسول خدا صلی الله علیه وآله این روز و لحظه را قبل از شهادتش در حضور جمعی از صحابه که امیر مؤمنان، فاطمه زهرا، امام حسن و امام حسین علیهم السلام بر ایشان وارد شده بودند، به آنها خبر دادند و در باره امام حسین علیه السلام در روایت طولانی فرمودند:

«كَأَنِّي أَنْظَرُ إِلَيْهِ وَقَدْ رُمِيَ بِسَهْمٍ فَخَرَّ عَنْ فَرْسِهِ صَرِيحاً ثُمَّ يَذْبَحُ كَمَا يَذْبَحُ الْكَبْشُ مَظْلُوماً ثُمَّ بَكَى رَسُولُ اللَّهِ ص وَبَكَى مِنْ حَوْلِهِ وَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمْ بِالضَّجِيجِ ثُمَّ قَالَ ص وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْكُو إِلَيْكَ مَا يَلْقَى أَهْلُ بَيْتِي بَعْدِي».

«گویا به سوی او (حسین علیه السلام) نگاه می‌کنم که مورد هدف تیری قرار می‌گیرد و از روی اسب به زمین می‌افتد، سپس همانند گوسفند سرش را مظلومانه از بدن جدا می‌کنند. پس از آن رسول خدا صلی الله علیه وآله و کسانی که اطراف آن حضرت بودند، گریه کردند و صدای شان به فریاد بلند شد. سپس حضرت فرمود: خدا یا از آنچه اهل بیتم بعد از من می‌بینند، به سوی تو شکایت می‌کنم».

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین - متوفای ۳۸۱ ق -، الأملی، ص ۱۷۷، تحقیق و نشر: قسم الدراسات الاسلامیه - مؤسسه البعثه - قم، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۷ هـ

۴. آثار گریه بر امام حسین علیه السلام

فراز دیگر این روایت، یکی از آثار اشک ریختن و گریه کردن بر امام حسین علیه السلام را بیان می‌کند و آن بخشیده شدن تمام گناهان است:

«يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ بَكَيْتَ عَلَيَّ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى تَصِيرَ دُمُوعُكَ عَلَيَّ خَدَيْكَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتَهُ صَغِيراً كَانَ أَوْ كَبِيراً قَلِيلاً كَانَ أَوْ كَثِيراً».

«ای فرزند شیب اگر بر حسین بن علی علیهما السلام گریه کنی تا اشکهایت بر گونه‌هایت جاری شود، خداوند همه گناهان تو را می‌آمرزد، بزرگ باشد یا کوچک اندک باشد یا زیاد».

بحث آثار گریه بر امام حسین علیه السلام در روایات شیعه و اهل سنت فراوان مطرح شده است. برای اطلاع از این موضوع، به آدرس زیر مراجعه فرمایید:

<http://www.valiasr-aj.com/persian/shownews.php?idnews=۴۹۱۲>

۵. شهدای بنی هاشم، افراد بی نظیر در روی زمین

در قسمت دیگر، امام رضا علیه السلام از جایگاه معنوی شهدای بنی هاشم که همراه امام حسین علیه السلام در کربلا به شهادت رسیده اند، تجلیل کرده و تصریح نموده که شبیه آنها در روی زمین کسی نبوده است:

«وَقُتِلَ مَعَهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ رَجُلًا مَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ شَبِيهُونَ».

«همراه امام حسین علیه السلام هجده تن از اهل بیتش کشته شد که شبیه آنها در روی زمین کسی دیگر نبود».

۶. رخداد حوادث پس از شهادت امام حسین علیه السلام

پس از شهادت امام حسین علیه السلام در عصر عاشورا، رویدادهایی در عالم اتفاق افتاد که نشانه‌ی حقانیت ایشان و معجزه برای آن حضرت محسوب می‌شود. این رخدادها در منابع شیعه و اهل سنت ذکر شده که یکی از این معجزات، خون گریه کردن آسمان و زمین برای آن حضرت است.

امام هشتم علیه السلام، در یک قسمتی از روایت فرموده اند:

«وَلَقَدْ بَكَتِ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ لِقَتْلِهِ»

«به تحقیق، هفت آسمان و زمین در مصیبت کشته شدن آن حضرت گریه

کرد».

و در قسمتی دیگر فرموده است که آسمان خون گریه کرد.

«يَا ابْنَ شَيْبٍ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ لَمَّا قُتِلَ الْحُسَيْنُ

جَدِّي عَلَيْهِ السَّلَامُ مَطَرَتِ السَّمَاءُ دَمًا وَ تَرَابًا أَحْمَرَ».

ای پسر شیب! پدرم، از پدرش از جدش (امام باقر علیه السلام) نقل کرده

است، هنگامی که جدم حسین علیه السلام کشته شد، آسمان خون و خاک سرخ بارید.

در این روایت، تنها به یکی از این رویدادها اشاره است، درحالی که طبق در

روایات دیگر، اتفاقات دیگری نیز در عالم رخ داده است. این حوادث را مطابق روایات

اهل سنت در مقاله‌ی جدا گردآوری کرده ایم. برای اطلاع بیشتر به این آدرس مراجعه فرمایید:

<http://www.valiasr-aj.com/persian/shownews.php?idnews=۶۲۸۵>

۷. نزول فرشتگان برای یاری امام حسین علیه السلام

فرشتگان الهی به قصد یاری آن حضرت در سرزمین کربلا، در روز عاشورا فرود آمدند؛ اما چون دیدند آن حضرت به شهادت رسیده اند، تا هنگامه‌ی ظهور، با حالت ژولیده و غبار آلود نزد قبر مطهر آن حضرت باقی ماندند:

«وَلَقَدْ نَزَلْنَا إِلَى الْأَرْضِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ أَرْبَعَةَ آلَافٍ لِنَصْرِهِ فَوَجَدُوهُ قَدْ قُتِلَ فَهُمْ عِنْدَ قَبْرِهِ شُعْتٌ غُبْرٌ إِلَى أَنْ يَقُومَ الْقَائِمُ فَيَكُونُونَ مِنْ أَنْصَارِهِ وَشِعَارُهُمْ يَا لَثَارَاتِ الْحُسَيْنِ».

«چهار هزار فرشته برای یاری کردن او فرود آمدند و او را کشته یافتند، و آنها محزون و غبار آلود در کنار قبر ایشان می‌باشند تا وقتی که حضرت مهدی علیه السلام قیام کند، در هنگام ظهور قائم، آن فرشتگان وی را یاری می‌کنند و شعار آنان «یا لثارات الحسین» علیه السلام می‌باشد».

طبق روایات دیگر، هنگامی که امام حسین علیه السلام از مدینه حرکت کردند، گروهی از فرشتگان و جنیان برای یاری آن حضرت آمدند؛ اما حضرت به آنها اجازه ندادند. مرحوم سید بن طاوس از شیخ مفید رحمه الله علیه چنین نقل می‌کند:

وَذَكَرَ الْمُفِيدُ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي كِتَابِ مَوْلِدِ النَّبِيِّ صَلَّى وَ مَوْلِدِ الْأَوْصِيَاءِ صَلَّى بِإِسْنَادِهِ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لَمَّا سَارَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ صَلَّى مِنْ مَكَّةَ لِيَدْخُلَ الْمَدِينَةَ لَقِيَهُ أَفْوَاجٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ الْمُسَوِّمِينَ وَ الْمُرْدِفِينَ فِي أَيْدِيهِمُ الْحِرَابُ عَلَى نُجْبٍ مِنْ نُجْبِ الْجَنَّةِ فَسَلَّمُوا عَلَيْهِ وَ قَالُوا يَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ بَعْدَ جَدِّهِ وَ أَبِيهِ وَ أَخِيهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَدَ جَدِّكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى بِنَا فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَ إِنَّ اللَّهَ أَمَدَكَ بِنَا فَقَالَ لَهُمُ الْمَوْعِدُ حُفْرَتِي وَ بُقْعَتِي الَّتِي اسْتَشْهَدْتُ فِيهَا وَ هِيَ كَرْبَلَاءُ فَإِذَا وَرَدْتُهَا فَاتُونِي فَقَالُوا يَا حُجَّةَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنَا أَنْ نَسْمَعَ

لَكَ وَ نَطِيعَ فَهَلْ تَخْشَى مِنْ عَدُوِّ يَلْقَاكَ فَتَكُونُ مَعَكَ فَقَالَ لَا سَبِيلَ لَهُمْ عَلَيَّ وَلَا يَلْقَوْنِي بِكَرِيهَةٍ أَوْ أَصِلَ إِلَيَّ بِقَعْتِي.

وَ أَتَتْهُ أَفْوَاجٌ مِنْ مُؤْمِنِي الْجَنِّ فَقَالُوا لَهُ يَا مَوْلَانَا نَحْنُ شِيعَتُكَ وَ أَنْصَارُكَ فَمَرْنَا بِمَا تَشَاءُ فَلَوْ أَمَرْتَنَا بِقَتْلِ كُلِّ عَدُوِّ لَكَ وَ أَنْتَ بِمَكَانِكَ لَكَفَيْنَاكَ ذَلِكَ فَجَزَاهُمْ خَيْرًا وَ قَالَ لَهُمْ أَمَا قَرَأْتُمْ كِتَابَ اللَّهِ الْمُنْزَلَ عَلَى جَدِّي رَسُولِ اللَّهِ ص فِي قَوْلِهِ «قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ» فَإِذَا أَقَمْتُ فِي مَكَانِي فَبِمَا يُمْتَحَنُ هَذَا الْخَلْقُ الْمَتَعُوسُ وَ بِمَاذَا يُخْتَبَرُونَ وَ مَنْ ذَا يَكُونُ سَاكِنَ حُفْرَتِي...

شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان رضی اللہ عنہ در کتاب «مولد النبوی و مولد الاوصیاء» با سند خود از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود: هنگامی که حسین علیه السلام از مکه حرکت کردند، گروه‌هایی از فرشتگان باصف‌های آراسته و پشت سر هم اسلحه بدست و هر یک بر اسبی از اسب‌های بهشتی سوار خدمت حضرت رسیدند و سلام دادند و عرض کردند: ای آنکه پس از جد و پدر و برادر، حجت خداوند بر خلق، تو هستی! همانا خداوند عزوجل جد تو را در جاهای بسیاری به وسیله ما کمک و یاری فرموده و اکنون نیز ما را به یاری تو فرستاده است، حضرت فرمود: وعده‌گاه من و شما در گودال و بقعه‌ای که آنجا شهید خواهم شد که همان کربلا است چون به آنجا رسیدم نزد من بیائید عرض کردند: خداوند، ما را مأمور فرموده است که گوش به فرمان شما باشیم و اگر از دشمنی بیمناک هستی ما به همراه تو باشیم، حضرت فرمود: راهی ندارند که آسیبی به من برسانند تا به جایگاه خود برسیم.

و گروه‌هایی از مؤمنین جن آمدند و عرض کردند: آقا، ما شیعیان و یاران شمائیم هر چه خواهید دستور دهید، اگر دستور بدهی که همه دشمنان تو کشته شود و تو از جای خود حرکت نکنی ما دستور را اجرا می‌کنیم، حضرت فرمود: خداوند به شما جزای خیر بدهد، و فرمود: مگر نخوانده‌اید قرآنی را که بر جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله فرود آمده است؟ که می‌فرماید:

اگر در میان خانه‌های خود باشید آنکه مرگ برایشان مقدر شده است به سوی بستر مرگ خویش می‌روند (و گذشته از این) اگر من در وطن خود بمانم پس این مردم بد بخت با چه وسیله‌ی آزمایش شوند؟ و چه کسی در قبر من جای گزین خواهد شد؟

سید بن طاوس - متوفای ۶۶۴ ق - اللهوف علی قتلی الطفوف، ص ۶۷، ناشر: جهان، مکان چاپ: تهران، سال چاپ: ۱۳۴۸ ش

سؤالی که با توجه به این روایت، در ذهن می‌رسد این است که چرا امام حسین علیه السلام درخواست یاری فرشتگان و جنیان را رد کردند. علت آن در خود همین روایت بیان شده است:

یک: امتحان مردم:

«فَإِذَا أَقَمْتُ فِي مَكَانِي فَبِمَا يُمْتَحَنُ هَذَا الْخَلْقُ الْمَتَّعُوسُ وَبِمَاذَا يُخْتَبَرُونَ وَمَنْ ذَا يُكُونُ سَاكِنًا حُفْرَتِي...»

«اگر من در جای خود بمانم پس این مردم بد بخت با چه وسیله‌ی آزمایش شوند؟ و چه کسی در قبر من جای گزین خواهد شد؟»

دو: هدایت و هلاکت در عاشورا با دلیل باشد:

در ادامه روایت آمده است که حضرت به جنیان فرمود:

«وَ نَحْنُ وَاللَّهِ أَقْدَرُ عَلَيْهِمْ مِنْكُمْ وَ لَكِنْ لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَن بَيْنَةٍ وَ يَحْيَى مَنْ حَيَّ عَن بَيْنَةٍ ثُمَّ سَارَ حَتَّى مَرَّ بِالتَّنْعِيمِ.»

به خدا سوگند، ما بیش از شما بر نابودی آنها قدرت داریم، اما می‌خواهیم هر که هلاک می‌شود و یا به حیات ابدی می‌رسد، بر اساس دلیل روشن باشد، پس از آن، حضرت به سوی [منزلگاه] تنعیم حرکت کردند.

سید بن طاوس - متوفای ۶۶۴ ق - اللهوف علی قتلی الطفوف، ص ۶۷، ناشر: جهان، مکان چاپ: تهران، سال چاپ: ۱۳۴۸ ش

بنابراین، حضرت سید الشهداء علیه السلام می‌خواست قضیه کربلا از راه عادی به پایان برسد نه از راه معجزه؛ تا قیام و مراسم برای آیندگان سرمشق و الگو باشد.

۸. ثواب زیارت امام حسین علیه السلام

فراز دیگری فرمایش امام رضا علیه السلام، درباره زیارت قبر مطهر امام حسین علیه السلام است که می‌فرماید:

«يَا ابْنَ شَيْبِ بْنِ سَرِّكَ أَنْ تَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا ذَنْبَ عَلَيْكَ فَزُرِ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ

السلام».

«ای فرزند شیبب اگر میخواهی خداوند را ملاقات کنی در حالی که گناه نداشته باشی، حسین علیه السلام را زیارت کن».

این فراز، پاسخ دیگری بر سخنان کسانی است که به زیارت مضجع شریف آن حضرت اشکال می‌گیرند.

در این موضوع نیز روایات دیگری در منابع شیعه وجود دارد که بحث از آنها مفصل است و باید در جای خود بررسی شود.

۹. لعنت بر قاتلان امام حسین علیه السلام

دستور دیگر امام رضا علیه السلام به ابن شیبب این است که بر قاتلان امام حسین علیه السلام لعن کند:

«يَا ابْنَ شَيْبِ بْنِ سَرِّكَ أَنْ تَسْكُنَ الْغُرْفَ الْمَبْنِيَّةَ فِي الْجَنَّةِ مَعَ النَّبِيِّ وَآلِهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَآلِهِ فَالْعَنْ قَتْلَةَ الْحُسَيْنِ».

«ای فرزند شیبب! اگر می‌خواهی همراه رسول خدا صلی الله علیه وآله و اهل

بیت آن حضرت در بهشت هم‌نشین گردی، قاتلان حسین علیه السلام را لعنت کن».

«لعن»، به معنای دشنام دادن نیست؛ بلکه به معنای دوری از رحمت خداوند

است.

جوهری یکی از لغت‌شناسان می‌گوید:

«اللعن : الطرد والابعاد من الخير».

«لعن در لغت : راندن و دورکردن از خوبی‌هاست».

الجهوري، اسماعيل بن حماد - متوفى ٣٩٣ ق - الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية، ج ٦ ص ٢١٩٦،
تحقيق: أحمد عبد الغفور العطار، ناشر: دار العلم للملايين - بيروت - لبنان، چاپ: الرابعة سال چاپ: ١٤٠٧ -
١٩٨٧ م

نووی از شارحان صحیح مسلم نیز می نویسد:

«فإن اللعن في اللغة هو الطرد والابعاد».

«لعن در لغت به معنای راندن و دور کردن است».

النووی الشافعی، یحیی بن شرف بن مر بن جمعه بن حزام - متوفای ٦٧٦ ق - شرح النووی علی صحیح
مسلم، ج ٩، ص ١٤١، ناشر: دار إحياء التراث العربی - بیروت، الطبعة الثانية، ١٣٩٢ هـ -
بنابراین، طبق روایت فوق، دشمنان آن حضرت شایسته‌ی لعن هستند و از دایره
رحمت و اسعه‌ی الهی خارج هستند. خداند هردوری از رحمت خدا هستند

١٠. ثواب شهادت برای آرزومندان در صف یاران امام حسین علیه

السلام

محبان و شیعیان امام حسین علیه السلام آرزو می‌کنند که ای کاش در زمان
حضرت بودند تا در رکاب حضرت، ایشان را یاری می‌کردند. امام هشتم علیه السلام
می‌فرماید، کسی که چنین آرزوی داشته باشد و جمله‌ی: **يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزاً
عَظِيماً**، را بگوید، همانند کسانی است که در کربلا بوده و با اصحاب امام شهید شده
است:

**«يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ سَرَّكَ أَنْ تَكُونَ لَكَ مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا لِمَنْ اسْتَشْهَدَ مَعَ الْحُسَيْنِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْ مَتَى مَا ذَكَرْتَهُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزاً عَظِيماً».**

«ای فرزند شیب! اگر می‌خواهی ثواب شهدای کربلا را داشته باشی، هر گاه از
آنها یاد کردی، بگو: «يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزاً عَظِيماً»؛ ای کاش با آنان بودم تا به
رستگاری بزرگ می‌رسیدم».

۱۱. همدردی با اهل بیت علیهم السلام در حزن و اندوه

یقیناً یکی از نشانه های محبت و شیعه بودن، این است که در ایام سرور و حزن، در شادی و غم اهل بیت علیهم السلام شریک بوده و با آنها اظهار همدردی نمود. امام رضا علیه السلام در فراز پایانی، به این نکته تصریح نموده است:

«يَا ابْنَ شَيْبِ بْنِ سَرَكَ أَنْ تَكُونَ مَعَنَا فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى مِنَ الْجَنَانِ فَاحْزِنْ لِحُزْنِنَا وَافْرَحْ لِفَرَحِنَا وَ عَلَيْكَ بِوَلَايَتِنَا فَلَوْ أَنَّ رَجُلًا تَوَلَّى حَجْرًا لَحَشَرَهُ اللَّهُ مَعَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

«ای پسر شیب! اگر می خواهی همراه ما در درجات والا قرار گیری، در هنگام اندوه ما اندوهگین باش، و در وقت خوشحالی ما خوشحال باش، اکنون به ولایت ما چنگ بزن و بدان اگر کسی سنگی را دوست داشته باشد، خداوند روز قیامت او را با همان سنگ محشور می کند».

امیر مؤمنان علیه السلام نیز می فرماید: یکی از ویژگیهای شیعیان این است که در ایام سرور ما خوشحال و در ایام حزن و اندوه ما محزون هستند:

«إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اطَّلَعَ إِلَى الْأَرْضِ فَاخْتَارَنَا وَ اخْتَارَ لَنَا شِيعَةَ يَنْصُرُونَنَا وَ يَفْرَحُونَ لِفَرَحِنَا وَ يَحْزَنُونَ لِحُزْنِنَا وَ يَبْذُلُونَ أَمْوَالَهُمْ وَ أَنْفُسَهُمْ فِينَا أَوْلِيَّكَ مِنَّا وَ إِلَيْنَا»
«خداوند متعال به زمین نظاره کرد، ما را برگزید، و شیعیانی که ما را یاری می کنند انتخاب نمود همان افرادی که با شادی ما شادمان و با حزن ما اندوهگین می شوند و مال و جانشان را در راه ما بخشش می کنند. آنها از ما هستند و به سوی ما بر می گردند».

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین - متوفای ۳۸۱ ق - الخصال، ج ۲، ص ۶۳۵، تحقیق، تصحیح و تعلیق: علی أكبر الغفاری، ناشر: منشورات جماعة المدرسين فی الحوزة العلمیة فی قم المقدسة، سال چاپ ۱۴۰۳ - ۱۳۶۲

شرکت در مجالس عزاداری، پوشیدن لباس سیاه، سینه زنی و زنجیر زنی و ... از مظاهر اظهار حزن و اندوه شیعیان در مصیبت ائمه اهل بیت علیهم السلام است.

علاوه بر آنچه گفته، می‌بایست عزاداران سالار شهیدان علیه السلام، نکات دیگری را به عنوان آداب عزاداری مراعات نمایند.

مرحوم سید بن طاوس در کتاب *اقبال الاعمال*، در این باره بیان جامعی دارد که انشاء الله سر لوحه‌ی رفتار همه محبان اهل بیت علیهم السلام به ویژه شیعیان باشد:

اعلم أن المواساة لأئمة الزمان وأصحاب الاحسان في السرور والأحزان ، من مهمات أهل الصفاء وذوي الوفاء والمخلصين في الولاء ، وفي هذا العشر كان أكثر اجتماع الأعداء على قتل ذرية سيد الأنبياء صلوات الله عليه وآله ، والتهجم بذلك على كسر حرمة الله جل جلاله مالك الدنيا والآخرة ، وكسر حرمة رسوله عليه السلام صاحب النعم الباطنة والظاهرة ، وكسر حرمة الاسلام والمسلمين ولبس أثواب الحزن على فساد أمور الدنيا والدين . **فينبغي من أول ليلة من هذا الشهر ان يظهر على الوجوه والحركات والسكنات شعار آداب أهل المصائب المعظمت في كلما يتقلب الانسان فيه ، وان يقصد الانسان بذلك اظهار موالات أولياء الله ومعاداة أعاديه ...**

بدان که همدردی با پیشوایان زمان و اصحاب احسان در اظهار خوشحالی و اندوه، از کارهای مهم انسانهای اهل صفا، پای بندگان به عهد و پیمان و مخلصین در ولایت است. در این دهه (دهه اول محرم) بیشترین اجتماع دشمنان بر کشتن ذریه سردار انبیا علیه السلام، هجوم برای شکستن حرمت خداوند متعال (مالک دنیا و آخرت) و شکستن حرمت رسول خدا صلی الله علیه وآله صاحب نعمتهای باطنی و ظاهری و شکستن حرمت اسلام و مسلمین صورت گرفت و لباس حزن را با فساد در امور دین و دنیا پوشاندند.

بنابراین، سزاوار است که از شب نخست این ماه، از چهره‌ها، حرکت‌ها، نشست‌ها، شعار آداب مصیبت دیدگان بزرگ را در هر حرکاتی که انجام می‌دهند، ظاهر سازند. و مقصودشان از این کار، اظهار دوستی اولیای خدا و دشمنی با دشمنان خدا باشد.

و در پایان ایشان به روایتی که از طریق ابراهیم بن ابی محمود از امام هشتم علیه السلام نقل شده استدلال می‌کند.

السيد ابن طاووس - متوفى ٦٦٤ ق- إقبال الأعمال، ج ٣، ص ٢٨، تحقيق: جواد القيومي الاصفهاني،
ناشر: مكتب الإعلام الإسلامي، چاپ: الأولي سال چاپ: رجب ١٤١٤.

موفق باشيد

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)